

УДК 801. 378.147.016:811.161.2'373.46

УКРАЇНЬКА МОВА ЯК УСПАДКОВАНА: ЯК ПІДТРИМУВАТИ МОТИВАЦІЮ УЧНІВ ДО НАВЧАННЯ

Оксана Туркевич

*Берлінський університет Гумбольдтів
Львівський національний університет імені Івана Франка
кафедра українського прикладного мовознавства
бул. Університетська, 1, кімн. 233, 79001, Львів, Україна
тел.: 032 239 43 55
ел. пошта: oksana.turkevych@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-8392-6199>*

Процес вивчення / засвоєння української мови як успадкованої характеризується такими чинниками, як мотивація, ідентичність та багатомовність.

Мотивація як особливий концепт лінгводидактики має важливе значення, а від її трактування, усвідомлення та безпосереднього врахування на практиці залежить якість та результат навчання. Метою статті є проаналізувати різні види мотивації як основоположного концепту, який впливає на процес викладання / вивчення / засвоєння української мови як успадкованої в дитячій аудиторії.

Інструментальний та інтегративний типи мотивації можуть накладатися або бути специфічно вираженими відносно нової ситуації вивчення успадкованої мови. Також часто трапляються випадки, що спадкомовці мають мотивацію вивчати успадковану мову завдяки причині зв'язку (родинного, патріотичного, щоразу частіше говорять і про генетичний, так звана *heritage-related orientation*).

Внутрішня та зовнішня мотивація учнів шкільного віку є взаємозумовленою і для тих, хто вивчає успадковану мову, ефективною є модель розмежування між мовною майстерністю та соціопсихологічною потребою в культурній ідентифікації. Власне культурна ідентифікація часто є більш важливим чинником мотивації і переважає.

Ставлення до мови як і важливість самовизначення в межах спільноти і визначають мотивацію, зокрема в українсько-російських двомовців, які вивчають українську мову поза межами України.

Розвідка пропонує дидактичні способи підвищення мотивації учнів та конкретні техніки для цього (наприклад, включити соціокультурний компонент у навчання в класі; розвивати міжкультурну обізнаність студентів; допомагати учням примножувати їхні успіхи малими кроками; підвищувати зацікавленість та залученість учнів до виконання завдань; підвищувати почуття задоволеності учнів), а також поради до трактування та врахування мотивації учнів у кризових ситуаціях, зокрема біженства.

Ключові слова: мотивація, українська мова як успадкована, багатомовність, учень української мови як успадкованої.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ufi.2024.18.4400>

Постановка проблеми. Мотивація як особливий концепт лінгводидактики має важливе значення, а від її трактування, усвідомлення та безпосереднього врахування на практиці залежить якість та результат навчання.

Досліджувана проблема зумовлена великою практичною потребою вміти виявляти мотивацію учнів та керувати нею у процесі викладання української мови як успадкованої, зокрема за кордоном, коли умови обмежені, а мотивація специфічна. Під поняттям “мова як успадкована” розуміємо першу (рідну) мов учня (чи одну з них), яку він продовжує засвоювати / вивчати в умовах, коли в оточенні переважає інша мова (інші мови). Коли говорять про українську мову як успадковану (далі – УМУ), то закономірно, що процес її вивчення / засвоєння буде відрізнятися за такими чинниками, як мотивація, ідентичність та багатомовність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження мотивації у викла-

данні мови мають тривалу традицію. Зокрема вже класичною можна назвати працю R. C. Gardner, W. E. Lambert [6] у галузі засвоєння другої мови. Різні чинники мотивації, які студіюють у контексті успадкованих мов, стосуються психолінгвістичних [12] та соціолінгвістичних аспектів [9; 14]. Вплив мотивації на ставлення до мови та вибір мови комплексно описує дослідження Csizér Kata, Dörnyei Zoltán [4].

Безпосередньо в лінгводидактичному напрямі, тобто розуміння мотивації саме для методики викладання успадкованих мов описано в розвідці J. S. Lee [8]; конкретні поради вчителям, як можна впливати на мотивацію учнів, пропонує Bilash Olenka [2; 3].

У контексті дидактики української мови цій проблемі присвячена розвідка Олени Сіваченко та Алли Недашківської [1], яка стосується навчання дорослих, проте цілісно дає розуміння окресленого питання.

Актуальність дослідження. Новизною запропонованої розвідки є узагальнення досвіду з метою забезпечити лінгводидактичні потреби українських вчителів за кордоном, для яких мотивація учнів вивчати українську мову є одним із найбільших викликів. Це стосується і дітей із досвідом біженства, і традиційних умов викладання УМУ. Вперше у методиці викладання УМУ ми обґрунтовуємо суть мотивації в контексті викладання української мови як успадкованої, основні принципи та можливості безпосереднього врахування її на практиці (для цього використано аналіз дослідження відповідних фактів, пов'язаних із викладанням і вивченням мови (evidence-based method), а також емпіричні дані про розуміння мотивації серед батьків (qualitative data), які були зібрані завдяки опитуванню.

Метою статті є проаналізувати різні види мотивації як основоположного концепту, який впливає на процес викладання / вивчення / засвоєння української мови як успадкованої учнів шкільного віку. Основними завданнями, які допоможуть досягнути мети, є: 1) окреслити поняття “мотивація” та способи її впливу на вивчення мови; 2) описати різні види мотивації та можливості ними керувати; 3) запропонувати конкретні поради щодо підвищення мотивації учнів безпосередньо на практиці з метою досягнення якнайкращого результату у вивченні УМУ.

Виклад основного матеріалу. Мотивація – цікавий багатогранний концепт, який пронизує весь процес навчання. Вона стосується учня, вчителя, і загалом – ситуації, умов навчання. Лише коли розуміння мотивації буде взаємним, тоді процес вивчення мови буде успішним. Специфіка мотивації відрізняє процес викладання мови як іноземної від успадкованої.

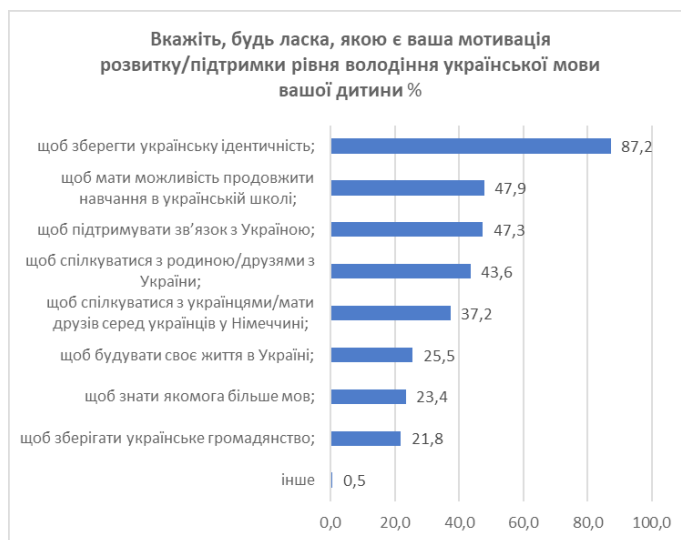
Підтримуємо погляд Олени Сіваченко та Алли Недашківської, що мотивація є “рушійною силою, на яку впливає низка факторів, що сприяють розвитку у студентів зацікавлення, бажання та стимулу до участі в навчальному процесі (...); мотивація значною мірою визначає рівень зусиль, які учні докладають на різних етапах розвитку їхньої другої мови, що часто є ключем до кінцевого рівня володіння мовою” [1 : 4].

З погляду учнів мотивація складається з цілеспрямованої поведінки (зусиль), наполегливості та вибору [4 : 119]. Мотивація учнів залежить від різних чинників. Наприклад, вона може бути культурно зумовленою і залежною від першого досвіду навчання. Тому брати до уваги досвід учнів у процесі вивчення / засвоєння успадкованої мови важливо.

У дидактиці УМУ мотивація є специфічно зумовленою українсько-російською двомовністю та впливом суржику. Відповідно учні можуть бути українськомовцями, українсько- і російськомовцями, російськомовцями (тут маємо на увазі мовну ситу-

ацію вдома – першу мову / перші мови). Крім того, учні можуть володіти й іншими мовами як першими (наприклад, якщо вони народжені у змішаних сім'ях). В учнів, які є лише російськомовними з дитинства, і які не мали змоги засвоїти / вивчити української мови – українська мова буде як іноземна чи друга (в аспекті вивчення).

На всю систему мотивації вагомий вплив має погляд батьків. Наприклад, опитування батьків щодо українських дітей-біженців у Берліні (Projekt “Ukrainisch im Mehrsprachigkeitskontext (UkriM): Theorie und Didaktik” Dr. Oksana Turkevych (Humboldt University of Berlin, funded by the VW Stiftung, scientific advisor Prof. Anka Bergmann), survey “Attitudes of parents of Ukrainian refugee children towards learning Ukrainian in Berlin”), 2022. Access: https://box.hu-berlin.de/library/eca38316-78d6-4cef-86a2-c9c66dad26b2/Turkevych_Project/Umfrage) показало, що 94,2 % батьків хочуть, щоб їхня дитина вивчала українську мову в новій ситуації біженства і батьки мають відповідні очікування. У виборі причини переважає варіант – щоб підтримувати українську ідентичність, що підтверджує гіпотезу, що для успадкованої мови, взаємозв'язок мотивації та ідентичності є визначальним. Діаграма № 1 відображає частину відповідного опитування (у відсотковому співвідношенні).

Діаграма 1. Погляд батьків українських учнів-біженців щодо мотивації вивчати українську мову в Берліні, як країні їхньої вимушеної міграції

Цей процес специфічний, зумовлений вимушеною міграцією українців у Німеччину через російську війну в Україні, проте він все одно демонструє нам, що мотивувальні чинники, які мають батьки, є окремим аспектом, який не можна залишати без уваги. У макровимірі думка батьків та їхнє ставлення до можливостей вивчення першої / успадкованої мови в еміграції може мати вплив загалом на мовне планування та офіційні перспективи пропозицій успадкованої мови.

Якщо трохи ширше проаналізувати контекст, то існує тенденція, що батьки виявляють бажання, щоб дитина вивчала успадковану мову, але де-факто через різні причини невеликий відсоток дітей відвідує уроки успадкованої мови. Цю тезу під-

тверджує, наприклад, масштабне опитування в Гамбурзі щодо різних успадкованих мов: "...лише 18 % дітей і молодих людей у нашому опитуванні взагалі відвідує такі уроки (йдеться про все загалом: консульські уроки, уроки в німецьких школах і уроки неурядових організацій), 88 % опитаних батьків вважають важливою і, безумовно, найважливішою причиною цього – відсутність пропозицій успадкованої мови в німецькій школі. Більшість респондентів (62 %) хотіли б, щоб діти мали заняття з успадкованої мови в німецькій школі" [9 : 277]. Така тенденція – пропозицій уроків успадкованою мовою, зокрема українською мовою, є дуже активною в різних федеральних землях Німеччини, але не в усіх.

Щодо впливу вчителя на мотивацію учнів, то закономірно, що він може бути різний, від найбільш позитивного ("я відвідую уроки, бо мені дуже подобається мій вчитель / моя вчителька") до найбільш негативного.

Мотивація буде відрізнятися залежно від того, який метод чи підхід до навчання використовують. Наприклад, діяльнісний підхід вже імпліцитно охоплює ряд аспектів, які мотивують учня: мова у справжніх життєвих ситуаціях відповідно до вікових особливостей; змішане навчання уможливить вдома попрацювати онлайн (ідеально – за якоюсь грою) і одночасно зробити домашнє завдання тощо.

Подана таблиця узагальнює різні напрями мотивації усього навчального процесу з успадкованої мови.

<u>Хто / що</u>	<u>і як впливає на мотивацію</u>
Вчитель	скільки часу витрачає вчитель, щоб зробити свої уроки цікавими; які способи оцінювання використовує; які нові технології використовує тощо.
Учень	з'ясувати, які мотивації він має; спробувати збільшити внутрішню мотивацію; врахувати індивідуальні психологічні особливості кожного учня; наприклад, якщо учні мають низьку самооцінку, невпевненість у собі, то вчитель може дати меншу кількість завдань, більше вказівок, більше похвалити та заохотити; вчителі повинні розробляти такі види діяльності, які допомагають учням розвивати почуття успіху.
Середовище	умови, в яких вивчають мову: облаштування класу, технічні можливості, робота поза класом тощо; підтримка з боку батьків, які мають максимально забезпечувати можливостями спілкуватися українською.
Предмет	що вивчають: який зміст і дизайн.

Щоби вчителі могли правильно "керувати" мотивацією, важливо розуміти її види, причини, можливості.

Класично, коли говорять про види мотивації, то розрізняють:

а) *інструментальну мотивацію*, безпосередньо пов'язану з конкретною метою (переважно прагматичною), яку має учень;

б) *інтегративну мотивацію*, яка передбачає позитивне ставлення до мови, бажання і зацікавлення спілкуватися нею в середовищі її функціонування.

Ці мотивації можуть накладатися або бути специфічно вираженими відносно нової ситуації вивчення успадкованої мови. Також часто трапляються випадки, що спадкомовці мають мотивацію вивчати успадковану мову завдяки причині зв'язку (родинного, патріотичного, щоразу частіше говорять і про генетичний, так звана *heritage-related orientation*).

Інше традиційне розрізнення – *внутрішня* (самостійне бажання учня) та *зовнішня* (зумовлена впливом когось: батьків, школи, оточення) мотивація. Власне для успадкованої мови таке розрізнення часто не має сенсу, бо ці два типи тісно переплетені і взаємозумовлені. Проте, якщо трапляються випадки, що можна чітко розрізнити згадані мотивації, то вчитель має це взяти до уваги.

Можна ще говорити про інші класифікації, проте крім цих двох класичних, на наш погляд, важливо розрізнити специфіку мотивації вивчати успадковану мову від специфіки вивчати мову як іноземну. У цьому аспекті дослідження Лі (Lee) є цікавим з огляду на те, що замість того, щоб моделювати як дихотомію тих, хто вивчає іноземні мови, і тих, хто вивчає успадковану мову, він пропонує модель розмежування між мовною майстерністю та соціопсихологічною потребою в культурній ідентифікації. Власне ця культурна ідентифікація часто є більш важливим чинником мотивації і переважає [8 : 562].

Що стосується більш детально УМУ як предмета, то важливо взяти до уваги таке поняття як ставлення (*attitudes*) до мови. Цей концепт є активно досліджуваний, наприклад, Gilmore Miki [7] обґрунтовує, що він складається з *афективного почуття* (стосується почуттів людини до чогось), *поведінкового переконання* (стосується того, як ставлення людини впливає на її поведінку) та *когнітивного переконання* (пов'язаного з поглядами або знаннями людини про щось).

Різною мірою, три основні характеристики мовного ставлення: лояльність до мови, гордість за мову та усвідомлення норми впливатимуть на мотивацію. На наш погляд, ставлення до мови, як і важливість самовизначення у межах спільноти, і визначають мотивацію, особливо в українсько-російських двомовцях.

Деколи можуть бути випадки повної відсутності мотивації, тобто амотивації, коли учень не має наміру, причини (внутрішньої чи зовнішньої) для діяльності. У такому випадку учні відчують, що не здатні регулювати свою поведінку, щоб отримати бажані результати.

Опитування вчителів підтверджують, що це найчастіше може траплятися в підлітковому віці. Такі ситуації вимагають особливого підходу, пов'язаного з психологічним аналізом ситуації, оскільки вони є дуже чутливими.

З'ясувавши поняття та основні види мотивації, спробуємо запропонувати практичні поради щодо різних можливостей “маніпулювання” мотивацією безпосередньо на заняттях з успадкованої мови. Праця “Ukrainian Language Arts Guide to Implementation” [13 : 78–79], яка узагальнює канадський досвід, пропонує корисні поради щодо підвищення мотивації:

1. Включіть соціокультурний компонент у навчання в класі. Наприклад, сприяйте контактам з носіями другої мови, організовуючи зустрічі, екскурсії чи програми обміну або знаходячи друзів по листуванню.

2. Розвивайте міжкультурну обізнаність. Наприклад, зосередьтеся на між-

культурній схожості, а не лише на відмінностях, використовуючи аналогії, щоб зрозуміти невідоме знайомим.

4. Допомагайте учням примножувати їхні успіхи. Заохочуйте учнів ставити власні цілі, які є досяжними та конкретними, наприклад, вивчати 10 нових українських слів щотижня.

5. Підвищуйте зацікавленість та залученість учнів до виконання завдань. Включіть ігрові елементи, як-от головоломки, розв'язання проблем, подолання перешкод, елементи інтриги чи прихованої інформації.

6. Підвищуйте почуття задоволеності учнів. Наприклад, дайте змогу учням створювати готові продукти, які вони можуть показати або продемонструвати. Як варіант, зробіть настінну діаграму того, чого група навчилася, і використовуйте її для святкування успіхів.

Крім цього, можна окреслити більш конкретні поради, які стосуються різних аспектів навчання:

1. Спробувати збільшити внутрішню мотивацію. Зокрема, існує таке поняття, як інвестиція учня: що більше учень залучає себе до ідеї чи діяльності, то більше ця діяльність буде пов'язана з його особистістю. Іншими словами, цілком підтримуємо погляд Оленки Білаш, що якщо учні відчують, що є частиною діяльності і можуть вплинути на неї, вони з більшою ймовірністю будуть брати участь і відчуватимуть особисту зацікавленість у результатах. Таким чином, учні будуть менше орієнтуватися на зовнішню винагороду, а більше – на свої особисті мотиви [2]. Наприклад, ідея для вивчення української мови як успадкованої – екскурсія (ідеально, якщо є місце, пов'язане з Україною). Учні готуються до поїздки. Складають списки речей, які можна взяти. Кожен готує якусь інформацію безпосередньо для екскурсії і відвідування нового місця. На екскурсії вони теж взаємодіють, виконують якісь спільні дії тощо.

2. Пропонувати завдання, які відповідають сучасним умовам зростання учня. Принцип, за яким сучасні діти засвоюють дійсність це – бажання + мінімальні зусилля + мінімальний час = велике внутрішнє задоволення. Тому якщо під час навчання сильно відійти від цієї схеми, результат може бути недосяжним. Звичайно, не у всіх ситуаціях і не завжди такий підхід працює, але його завжди потрібно усвідомлювати і брати до уваги, коли слід мотивувати учнів.

3. Обирати цікаві та мотивувальні проекти, які дозволять учням використати свій творчий потенціал.

4. Розбити діяльність на маленькі навчальні кроки – інструкції, які допомагають учням досягти мети крок за кроком.

5. Обирати вправи, які допомагають учням бачити прогрес, якого вони досягають і вже досягли. Наприклад, ставити питання на початку завдання – щоб зрозуміти, що знають учні. Якщо знають достатньо, то вчитель продовжує заплановане. Якщо замало – вчитель дає інформацію. Далі – ставити питання в кінці завдання, щоб учні зрозуміли, що вони засвоїли, що вони вже знають. Найкраще, якщо учні побачать свої результати (у письмовій формі, наприклад) і усвідомлять свій прогрес.

6. Особливо мотивує учнів також техніка – можливість і вибір. Її основна суть в тому, що учитель дає учням шанс щось самим вибрати, зробити. І тоді вони розуміючи, що це їхній вибір, матимуть сильніше бажання щось зробити.

7. Для учнів дошкільного віку і молодшого шкільного віку (6-9 років) засвоєння успадкованої мови відбувається подібним способом як до рідної (першої

мови), тому всі методики і техніки мають бути спрямовані на те, щоб лише підтримувати цей процес: навчання через ігри, сторітелінг, перегляд відео тощо.

8. Викладання успадкованої мови потребує диференційованого підходу. Його можна по-різному втілювати. На наш погляд, щоб зрозуміти учня і мотивувати його, дуже важливо мати інформацію про учня (його першу (перші) мову, попередній досвід вивчення мов, особливі потреби та ін.), що, наприклад, може бути у формі портфоліо. Крім того, “диференційоване навчання (або диференціація) дозволяє вчителям у звичайних класах планувати навчання з урахуванням різноманітних потреб учнів шляхом коригування або адаптації навчального процесу, навчальних продуктів чи навчального середовища. Якщо учні вивчають іноземні мови, диференціація також вимагає початкового і поточного мовного оцінювання, щоб задовольнити мовні потреби кожного учня. Вчителям корисно мати арсенал ефективних стратегій, які (а) враховують поточні мовні навички учня і (б) забезпечують розуміння і засвоєння матеріалу для того, щоб вивести навчання за межі поточного рівня” [10 : 79].

Висновки і перспективи. Отже, мотивація для вивчення успадкованої мови є особливим комплексним концептом, розуміння якого (з боку всіх залучених осіб та специфіки ситуації) визначає якість і поступ навчального процесу. Українська мова як успадкована в аспекті дидактики є подібною до інших успадкованих мов, проте специфічно обумовлена українсько-російською двомовністю, що має значний вплив на пошук нових чи видозміну вже відомих чинників мотивації (зокрема для її викладання за кордоном). У найближчій перспективі важливо було би дослідити вплив якості навчальних ресурсів на рівень мотивації, специфіку засобів мотивації в кожній із вікових груп (6-9, 10-13, 14-17 років), особливості мотивації українських учнів-біженців за кордоном, ефективність кожного з підходів, використовуваних у методиці викладання УМУ на рівень мотивації.

Список використаної літератури

1. Сіваченко О., Недашківська А. Що мотивує студентів вивчати українську мову як іноземну в Північній Америці. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. Львів, 2016. Вип. 12. С. 3–11.
2. Bilash O. Student Motivation and Investment in the Language Classroom. URL : <https://sites.ualberta.ca/~obilash/motivation.html>
3. Bilash O. Why does it take so much energy for me to motivate my students? *International & Heritage Language Association (IHLA) Newsletter*, 2005. URL : https://sites.ualberta.ca/~obilash/IHLA_PDFs/StudentMotivation_IHLAarticle.pdf
4. Csizér K., Dörnyei Z. The Internal Structure of Language Learning Motivation and Its Relationship with Language Choice and Learning Effort. *The Modern Language Journal*. 2005. Vol. 89. Issue 1. P.19–36.
5. Dörnyei Z., Ushioda E. Teaching and Researching Motivation. Pearson, Harlow. 2010. 344 p.
6. Gardner R. C., Lambert W. E. Motivational variables in second language acquisition. *Canadian Journal of Psychology*. 1959. P. 266–272.
7. Gilmore Miki. Insider Perspective: Attitude and Motivational Orientation among Heritage Learners of Japanese at Colleges in Philadelphia. 2017. Vol 2(1). URL : <https://works.swarthmore.edu/critedpol/vol2/iss1/3/>
8. Lee Jin Sook. Through the learner’s eyes: Reconceptualizing the heritage and non-heritage learner of the less commonly taught languages. *Foreign Language Annals*. 2005. 38 (4). P. 554–563.

9. Lengyel D., Neumann U. Herkunftssprachlicher Unterricht in Hamburg. Eine Studie zur Bedeutung des herkunftssprachlichen Unterrichts aus Elternsicht (HUBE). *Die Deutsche Schule*. 2017. 109 (3). P. 273–282.
10. Prokopchuk N. Language Learning in K-12 Schools: Theories, Methodologies, and Best Practices. Saskatoon : University of Saskatchewan, 2022. 115 p.
11. Saville-Troike M. Introducing second language acquisition. Cambridge, UK : Cambridge UP, 2006. 206 p.
12. Spanish heritage language learners' motivational profile in the postsecondary classroom: Insights from psychological network modeling / Janire Zalbidea, Diego Pascual y Cabo, Sergio Loza, Alicia Luque. *Studies in Second Language Acquisition*. 2023. 45. P. 979–1003.
13. Ukrainian Language Arts Guide to Implementation (10–20–30). Alberta Education, Alberta, 2010. URL : <https://education.alberta.ca/media/384845/ukrainian-language-arts-10-20-30-guide-to-implementation.pdf>
14. Xiaohong Wen. Chinese Language Learning Motivation: A Comparative Study of Heritage and Non-heritage Learners. *Heritage Language Journal*. 2011. № 8(3). P. 41–66. URL : https://brill.com/view/journals/hlj/8/3/article-p333_3.xml

References

1. Sivachenko O., Nedashkivska A. What motivates students to learn Ukrainian as a foreign language in North America. *Theory and practice of teaching Ukrainian as a foreign language*. Lviv, 2016. Issue 12. P. 3–11.
2. Bilash O. Student Motivation and Investment in the Language Classroom. URL : <https://sites.ualberta.ca/~obilash/motivation.html>
3. Bilash O. Why does it take so much energy for me to motivate my students? *International & Heritage Language Association (IHLA) Newsletter*, 2005. URL : https://sites.ualberta.ca/~obilash/IHLA_PDFs/StudentMotivation_IHLAarticle.pdf
4. Csizér K., Dörnyei Z. The Internal Structure of Language Learning Motivation and Its Relationship with Language Choice and Learning Effort. *The Modern Language Journal*. 2005. Vol. 89. Issue 1. P. 19–36.
5. Dörnyei Z., Ushioda E. Teaching and Researching Motivation. Pearson, Harlow. 2010. 344 p.
6. Gardner R. C., Lambert W. E. Motivational variables in second language acquisition. *Canadian Journal of Psychology*. 1959. P. 266–272.
7. Gilmore M. Insider Perspective: Attitude and Motivational Orientation among Heritage Learners of Japanese at Colleges in Philadelphia. 2017. Vol 2(1). URL : <https://works.swarthmore.edu/critedpol/vol2/iss1/3/>
8. Lee Jin Sook. Through the learner's eyes: Reconceptualizing the heritage and non-heritage learner of the less commonly taught languages. *Foreign Language Annals*. 2005. 38 (4). P. 554–563.
9. Lengyel D., Neumann U. Herkunftssprachlicher Unterricht in Hamburg. Eine Studie zur Bedeutung des herkunftssprachlichen Unterrichts aus Elternsicht (HUBE). *Die Deutsche Schule*. 2017. 109 (3). P. 273–282.
10. Prokopchuk N. Language Learning in K-12 Schools: Theories, Methodologies, and Best Practices. Saskatoon : University of Saskatchewan, 2022. 115 p.
11. Saville-Troike M. Introducing second language acquisition. Cambridge, UK : Cambridge UP, 2006. 206 p.
12. Spanish heritage language learners' motivational profile in the postsecondary classroom: Insights from psychological network modeling / Janire Zalbidea, Diego Pascual y Cabo, Sergio Loza, Alicia Luque. *Studies in Second Language Acquisition*, 2023. 45. P. 979–1003.
13. Ukrainian Language Arts Guide to Implementation (10–20–30). Alberta Education, Alberta. 2010. URL : <https://education.alberta.ca/media/384845/ukrainian-language-arts-10-20-30-guide-to-implementation.pdf>

14. Xiaohong Wen. Chinese Language Learning Motivation: A Comparative Study of Heritage and Non-heritage Learners. *Heritage Language Journal*. 2011. № 8(3). P. 41–66. URL : https://brill.com/view/journals/hlj/8/3/article-p333_3.xml

UKRAINIAN AS A HERITAGE LANGUAGE: HOW TO KEEP LEARNERS MOTIVATED

Oksana Turkevych

*Humboldt-Universität zu Berlin
Ivan Franko National University of Lviv
Department of Ukrainian Applied Linguistics
1 Universytetska St., room. 233, 79001, Lviv, Ukraine
phone: 032 239 43 55
e-mail: oksana.turkevych@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-8392-6199>*

The process of learning/acquiring Ukrainian as a heritage language is characterized by such factors as motivation, identity, and multilingualism.

Motivation as a special concept of heritage language education is of great importance, and the quality and result of learning depends on its interpretation, awareness, and direct implementation in practice. The purpose of the article is to analyze different types of motivation as a fundamental concept that affects the process of teaching/learning/acquiring Ukrainian as a second language in children's classrooms.

Instrumental and integrative types of motivation can overlap or be specifically expressed concerning a new situation of learning a heritage language. It is also often the case that inheritors are motivated to learn an inherited language because of a connection (family, patriotism, and more and more often genetic, etc., the so-called heritage-related orientation).

The intrinsic and extrinsic motivation of school-age students is interdependent, and for those who learn a heritage language, the model of distinguishing between language proficiency and the socio-psychological need for cultural identification is effective. Cultural identification is often a more important motivational factor and prevails.

Language attitudes and the importance of self-determination within the community determine motivation, in particular for Ukrainian-Russian bilinguals who learn Ukrainian outside of Ukraine.

The article offers ways to increase learners' motivation and specific techniques for doing so (e.g., incorporating a socio-cultural component into classroom instruction; developing students' intercultural awareness; helping students build on their successes in small steps; increasing students' interest and engagement in tasks; increasing students' sense of satisfaction), as well as tips for interpreting and addressing learners' motivation in crises, including refugee situations.

Motivation for learning a heritage language is a special complex concept, the consideration of which (by all involved (parents, students, teachers, community representatives) and the specifics of the situation (e.g., a refugee situation) determines the effectiveness of the learning process or its existence in general.

This project has received funding through the MSCA4Ukraine project, which is funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union. Neither the European Union nor the MSCA4Ukraine Consortium as a whole nor any individual member institutions of the MSCA4Ukraine Consortium can be held responsible for them.

Key words: motivation, Ukrainian as a heritage language, multilingualism, heritage language learner.

Стаття надійшла до редакції 21.03.2024

доопрацьована 29.03.2024

прийнята до друку 04.04.2024